

Oponentský posudek na rigorózní práci Mgr. Ondřeje Ditrycha „**Náhorní Karabach: Etnopolitika a geopolitika konfliktu**“

Předložený text patří rozhodně k lepším pracím tohoto typu na FSV UK. Autor se zabývá někdy poněkud pozapomenutým problémem konfliktu v Náhorním Karabachu, a to jak z hlediska vnitřního (etnopolitického), tak i vnějšího (geopolitického) kontextu.

Text nepostrádá znalost problematiky v teoretické i praktické rovině. Ukazuje i na znalost klíčové literatury k problematice, pouze je škoda, že se autor neobrátil ke kritické analýze literatury v ruštině (včetně arménských a ázerbajdžánských pramenů). Jakkoliv se může tento pohled zdát subjektivní. Ani západní pohled nemusí být totiž vždy zcela vyvážený a objektivní. Škoda také, že se autor omezil prakticky pouze na sekundární literaturu a některé věci si neproověřil v primárních zdrojích.

Práce je opřena o hlubokou (nicméně v západním měřítku poměrně standardní) znalost teoretických východisek, které se pokouší sladit s praktickým řešením konfliktu. Přitom si autor uvědomuje (na rozdíl od mnoha jiných, mnohem více citovaných prací) úskalí jakékoliv generalizace (s. 80), čímž ovšem tak trochu nabourává vlastní teoretický rámec textu. Nicméně jedná se o zcela legitimní snahu, za kterou je vidět hluboký záběr v oblasti teoretické konfliktologie a její kritickou analýzu. Sám se řadí spíše k realistickému vidění konfliktu a dle svých teoretických východisek počítá i s nemateriální stránkou konfliktu, na kterou se často zapomíná.

Výborná úroveň práce nepotřebuje mnoho dalších kritických komentářů a spíše nutí k určité polemice, než k výtkám, klasickým pro tento typ práce. Tímto způsobem je nutno přijímat i následující poznámky.

1. Je otázka Karabachu skutečně geopoliticky tak aktuální, jak je snaha jej místy představovat? Nestává se geopolitický faktor jistým klišé, které je velmocemi, přímými účastníky konfliktu, ale i mnoha analytiky používáno spíše ze setrvačnosti? Tato otázka se stává aktuální zejména v době, kdy jsou dokončeny významné projekty, které z hlediska geopolitiky problém Karabachu neřeší, ale také jej ke svým účelům v podstatě nepotřebují (ropovod BTC, Jihokavkazský plynovod).

Tímto nelze popírat existenci geopolitické hry, která je konkurenčně vnímána na ruské i na americké straně (včetně jejich podporovatelů v regionu) a která je přítomna i v rámci struktur typu OBSE. Občas se však v politice ukazuje, že geopolitika je nasazována mnohými výzkumníky a politiky i tam, kde je vlastní skutečnost poněkud jiného rázu.

2. Diskutabilní je rovněž redefinice zájmů v geopolitické oblasti (s. 84.). Autor sice poznamenává, že je velmi pravděpodobný vliv zainteresovaných velmocí na mírovém uspořádání, respektive na setrvání statusu quo v Karabachu, avšak zdůrazňuje zároveň potřebu redefinice zájmů zejména Ruska, které jistě bude potřeba. Na druhé straně je ale třeba také počítat s redefinicí národních zájmů i ze strany USA či Turecka. Mnozí činitelé ve Washingtonu dosud nadále vidí mnohdy smysl své politiky na postsovětském prostoru právě v soupeření s Ruskem (a to nehledě na jinak relativně marginální postavení Ruska v americké zahraniční politice). Nic na tom nemění ani fakt, že prostředky vedoucí jakoby k mírovému uspořádání vypadají v případě Náhorního Karabachu konstruktivně. Jak známo, v případě americké politiky tomu tak není vždy.

3. Autor zcela správně poznamenává, že konflikt musí být přijímán nejen místními elitami, ale i většinovou populací na obou stranách konfliktu (s. 78-79). Na druhé straně model řešení vnuceného zvenčí nebo alespoň pocit této „vnucenosti“, jež by nebyl plně přijat národními elitami i veřejným míněním, bude představovat vždy pouze dočasné řešení, pod nímž bude